

Οι επιπτώσεις της πανδημίας του Κορωνιού στην παγκόσμια οικονομία - Νέος μαύρος κύκνος ή γκρι ρινόκερος

Νίκος Φίλιππας

Καθηγητής Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου του Πειραιά

1. Εισαγωγή

Τους τελευταίους μήνες ολόκληρος ο πλανήτης βιώνει ένα μοναδικό κύμα φόβου από έναν ιό που μεταδίδεται με μοναδική ταχύτητα έχοντας ακινητοποιήσει τις μεγάλες εφοδιαστικές αλυσίδες σε ολόκληρο τον κόσμο, παρασύροντας σε κατάρρευση όλες τις αξίες που ενέχουν κίνδυνο από τις μετοχές, μέχρι τα εμπορεύματα και τα κρυπτονομίσματα.

Η υγειονομική κρίση μετατράπηκε γρήγορα σε χρηματοοικονομική, η οποία διοχετεύτηκε αμέσως και στην πραγματική οικονομία προκαλώντας μία παγκόσμια αναταραχή που θα οδηγήσει σε μια μεγάλη για πολλές χώρες ύφεση.

Από την ιατρική μόλυνση λοιπόν (**contagion**) στην χρηματοοικονομική (**financial contagion**) και από εκεί στην πραγματική οικονομία με αποτέλεσμα ο υπαρκτός φόβος να αυξάνει στο έπακρο την **αμυγδαλή**, ένα αρχέγονο σύμπλεγμα νευρώνων, η οποία δεν έχει διαχρονικά εξελιχθεί ακριβώς για να προστατεύει τον άνθρωπο από πιθανούς κινδύνους

Η γνωστή παλιά ρήση που ήταν διαδεδομένη από τις αρχές του αιώνα στους κύκλους της Wall Street, ότι δηλαδή η χρηματιστηριακή αγορά κινείται μεταξύ φόβου και απληστίας, επανέρχεται επίκαιρη όσο ποτέ.

Η ένταση, η διάρκεια και οι επιπτώσεις της **επερχόμενης ύφεσης** είναι δύσκολο φυσικά να εκτιμηθούν και εξαρτώνται από τα συντονισμένα μέτρα που θα πάρουν οι μεγάλες χώρες σε συνδυασμό με τις ιατρικές αντιδράσεις για την εύρεση θεραπείας ή εμβολίου κατά του πρωτόγνωρου αυτού ιού.

Οι τελευταίες (14 Απριλίου) αλλά ιδιαίτερα εύθραυστες εκτιμήσεις του IMF για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας αναφέρονται σε ύφεση της τάξεως του

3% . Μόνον η Κίνα θα παρουσιάσει άνοδο του 1.2% αυξάνοντας για μια ακόμα χρονιά την διαφορά της από τις χώρες της Δύσης .

Στην Ευρωζώνη οι εκτιμήσεις για το ύψος της ύφεσης ανέρχονται στο εύρος του 5-10% με τον μέσο όρο να αγγίζει το 7,5%. Στις ΗΠΑ η ύφεση εκτιμάται στο 5.9% και η ανεργία αναμένεται να εκτιναχθεί σε πρωτόγνωρα επίπεδα ξεπερνώντας τα αντίστοιχα της μεγάλης ύφεσης του 1929.

Η χώρα μας επειδή ο **τουρισμός** αποτελεί βασικό πυλώνα ανάπτυξης και διαμόρφωσης του ΑΕΠ εκτιμάται ότι η ύφεση θα είναι εντονότερη το 2020 και σίγουρα πιο βαθιά.

Στο άρθρο διερωτώμαστε αν η πανδημία που ζούμε είναι ένας νέος μαύρος κύκνος ή ένας γκρί ρινόκερος που δεν τον βλέπουμε ή δεν θέλουμε να τον δούμε.

2. Σύντομη ιστορία της πανδημίας

Στο τέλος του 2019 στην πόλη Wuhan της επαρχίας Hubei της Κίνας , με πληθυσμό 11 εκατομμυρίων , εμφανίστηκαν ορισμένα κρούσματα πνευμονίας από άγνωστη αιτία .

Στις 9/1 οι υγειονομικές αρχές της Κίνας ανακοίνωσαν ότι πρόκειται για ένα νέο είδος κορωνοϊού -ο ιός αυτός είχε κάνει την εμφάνιση του το 2003 αλλά όχι σε αυτή την μορφή -, ο οποίος μεταδίδεται με μεγάλη ταχύτητα. Σύμφωνα με την εφημερίδα South Morning China Post το πρώτο κρούσμα εμφανίστηκε στις 17 Νοεμβρίου του 2019 .

Στις 11/1 ανακοινώθηκε ο πρώτος θάνατος στην πόλη και η περιοχή τέθηκε σε καραντίνα.

Στις 16/1 το Υπουργείο Υγείας της Ιαπωνίας ανακοίνωσε ένα επιβεβαιωμένο κρούσμα του κορωνοϊού σε ένα άτομο που είχε ταξιδέψει στην Wuhan.

Στις ΗΠΑ το πρώτο κρούσμα κορωνοϊού εμφανίστηκε στο Σιάτλ στις 21 Ιανουαρίου σε έναν τριαντάχρονο ο οποίος είχε γυρίσει από ένα ταξίδι στην Wuhan.

Στις 30 Ιανουαρίου ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την παγκόσμια υγεία (Public Health Emergency of International Concern).

Την ίδια μέρα ο πρόεδρος Τράμπ απαγόρευσε σε ξένους πολίτες που έχουν ταξιδέψει στην Κίνα τις τελευταίες 14 ημέρες και το υπουργείο Εξωτερικών

προειδοποίησε τους ταξιδιώτες της χώρας να αποφεύγουν την Κίνα σαν χώρα προορισμού.

Ο πρώτος θάνατος εκτός Κίνας καταγράφηκε στις 2 Φεβρουαρίου στις Φιλιππίνες . Θύμα ήταν ένας 44χρονος άνδρας. Μέχρι εκείνη την ημέρα είχαν βρει τον θάνατο από τον ιό περισσότεροι από 360 άτομα.

Η έξαρση του κορωνοϊού επιβεβαιώθηκε στην Ιταλία στις 31/1 όταν δύο Κινέζοι τουρίστες ευρέθησαν θετικοί για τον ιό στη Ρώμη.

Στις 11 Φεβρουαρίου ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας δίνει την επίσημη ονομασία στον ιό: Covid -19.

Στις 14 Φεβρουαρίου η Γαλλία ανακοίνωσε τον πρώτο θάνατο ενός 80χρονου Κινέζου τουρίστα που πέθανε σε ένα νοσοκομείο στο Παρίσι. **Ήταν ο πρώτος θάνατος στην Ευρώπη** και ο τέταρτος θάνατος έξω από την Κίνα. Μέχρι την ημέρα εκείνη είχαν επιβεβαιωθεί 1500 θάνατοι με την συντριπτική τους πλειοψηφία να καταγράφονται στην Κίνα.

Στις 21 Φεβρουαρίου η Ιταλία επιβεβαιώνει τον πρώτο θάνατο από τον κορωνοϊό ενός 77χρονου κοντά στην (Padua) Πάντοβα. **Ήταν ο πρώτος θάνατος Ευρωπαίου πολίτη στην Γηραιά ήπειρο.**

Την ίδια μέρα εμφανίζονται τα δύο πρώτα θύματα του κορωνοϊού στο **Ιράν** από άγνωστη αιτία ,οι οποίοι μετά από μερικές ώρες απεβίωσαν.

Κρούσματα από πολίτες που δούλευαν στο Ιράν ανιχνεύθηκαν στο Ιράκ στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ,στο Αφγανιστάν, στο Ομάν, στον Λίβανο ,στο Κουβέιτ ,και στο Μπαχρέιν.

Στις 26 Φεβρουαρίου καταγράφεται το πρώτο κρούσμα κορωνοϊού στην Λατινική Αμερική και πιο συγκεκριμένα στην Βραζιλία, με θύμα έναν 61χρονο κάτοικο του Σαν Πάολο ο οποίος είχε πρόσφατα γυρίσει από ένα ταξίδι από την Ιταλία.

Στην Ελλάδα το πρώτο κρούσμα κορωνοϊού παρουσιάστηκε τις 26/2 στην Θεσσαλονίκη και αφορούσε μια τριανταοκτάχρονη η οποία είχε ταξιδέψει στην Ιταλία Ο πρώτος θάνατος στην χώρα μας σημειώθηκε στις 12 Μαρτίου και αφορούσε έναν 65χρονο από την Ηλεία, ο οποίος είχε γυρίσει από εκδρομή στους Αγίους Τόπους.

Στις 28 Φεβρουαρίου παρουσιάζεται στην Νιγηρία ,το πρώτο κρούσμα στην Υποσαχάρια Αφρική. Το θύμα ήταν ένα Ιταλός πολίτης ο οποίος είχε γυρίσει στο Λάγος από το Μιλάνο.

Την ίδια μέρα καταγράφονται για πρώτη φορά κρούσματα του ιού σε 14 χώρες σε όλη την Ευρώπη όπως Βόρεια Ιρλανδία Ουαλία, Εσθονία, Λιθουανία και άλλες.

Ο πρώτος θάνατος στις ΗΠΑ επιβεβαιώθηκε στις 29 Φεβρουαρίου στην περιοχή της Ουάσιγκτον.

Στις 11 Μαρτίου ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας χαρακτήρισε τον κορωνοϊό πανδημία.

Στις 16 Μαρτίου η Λατινική Αμερική ξεκινάει να αισθάνεται τις επιπτώσεις του ιού.

Στις 19 Μαρτίου η Κίνα ανακοινώνει για πρώτη φορά μηδενικό αριθμό κρουσμάτων.

Στις 24 Μαρτίου ανακοινώνεται αναβολή των Ολυμπιακών αγώνων του Τόκυο

Στις 27 Μαρτίου ο Πρόεδρος Τράμπ υπογράφει και ανακοινώνει ένα πρόγραμμα ύψους 2 τρις δολαρίων για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

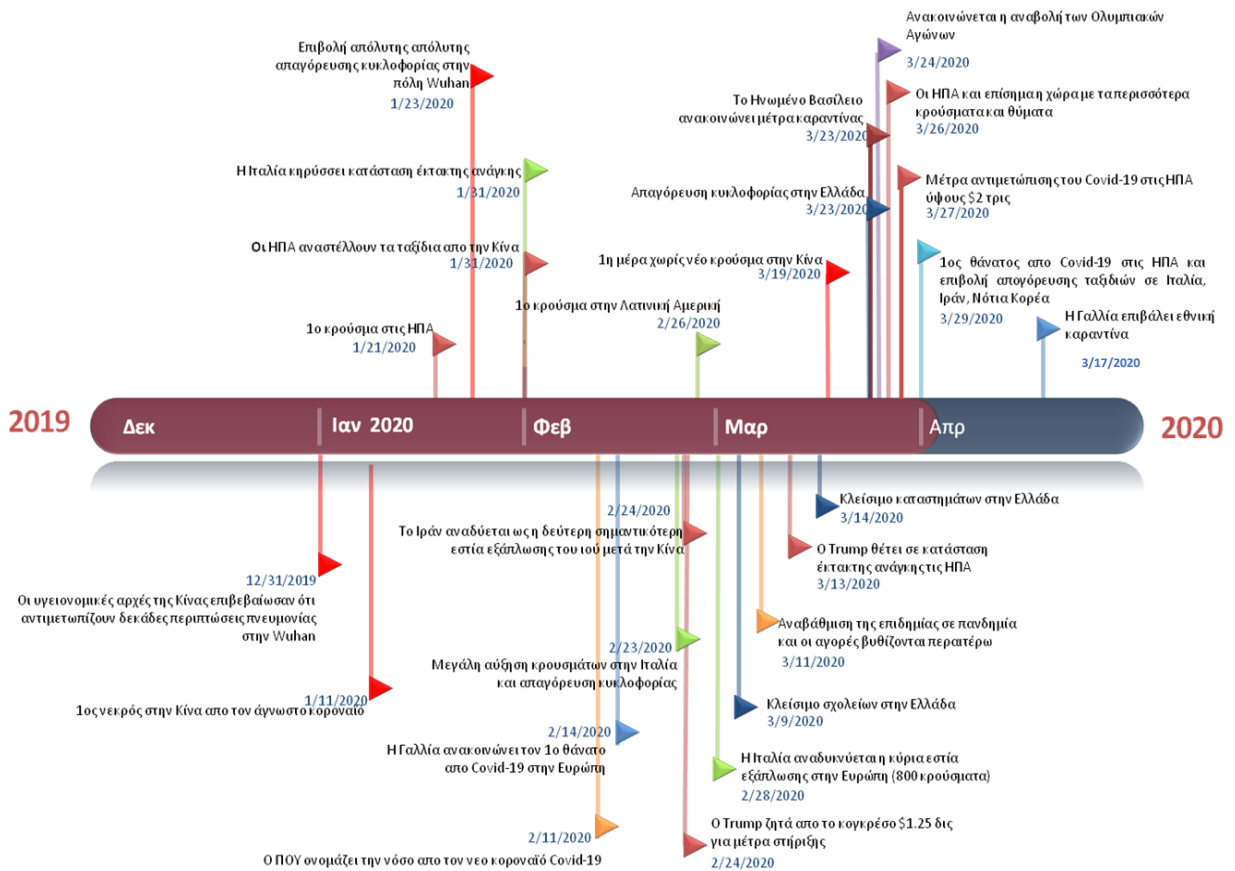
Στις 2 Απριλίου έχουν καταγραφεί σε 171 χώρες πάνω από 1 εκατομμύριο προσβληθέντες και εκατομμύρια που έχουν χάσει τις δουλειές τους. Μόλις σε 2 εβδομάδες πάνω από 10 εκατομμύρια Αμερικάνοι πολίτες έκαναν αίτηση για επιδόματα ανεργίας ξεπερνώντας κάθε προηγούμενο ιστορικό ρεκόρ.

Στις 6 Απριλίου ο Πρωθυπουργός της Βρετανίας μπαίνει στην Εντατική προσβεβλημένος από τον ιό.

Στη συνεδρίαση του Eurogroup στις 8 Απριλίου οι Υπουργοί Οικονομικών συμφώνησαν για άμεση διοχέτευση πόρων ύψους 500 δις ευρώ για την αντιμετώπιση της πανδημίας ,ποσό που δεν φαίνεται καθόλου ικανοποιητικό για τον περιορισμό και την αντιμετώπιση της επερχόμενης ύφεσης στην Ευρώπη .

Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά γεγονότα στην πορεία της πανδημίας .

Πίνακας 1. Τα σημαντικότερα γεγονότα της εξέλιξης της πανδημίας του Covid-19

3. Εκτόξευση του δείκτη φόβου σε ιστορικά υψηλά

Η χρονική καθυστέρηση δημοσιοποίησης των μακροοικονομικών μεταβλητών των χωρών (ΑΕΠ, ανεργία, επενδύσεις κ.λπ.) δημιουργεί ένα σημαντικό κενό βραχυπρόθεσμης πληροφόρησης με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων των συμμετεχόντων στις αγορές (επιχειρήσεις, θεσμικούς και ιδιώτες επενδυτές, αλλά και κράτη), οι οποίοι πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις ταχύτερες αλλαγές και εξελίξεις που συμβαίνουν στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Η πραγματικότητα αυτή, αποτέλεσμα της κυριαρχίας (**κακώς**) των χρηματοοικονομικών αγορών (financial markets) έναντι των αντίστοιχων πραγματικών (real markets) κατέστησε απαραίτητη τη δημιουργία δεικτών που να γεφυρώνουν αυτό το κενό και να αποτυπώνουν αποτελεσματικά τις μελλοντικές εξελίξεις (leading indicators), αλλά και μεταξύ άλλων το βραχυπρόθεσμο συναίσθημα των επενδυτών.

Επιπρόσθετα, η ταχύτητα και το πλήθος της διαθέσιμης πληροφόρησης στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο χρηματοοικονομικό και οικονομικό περιβάλλον δημιουργεί την ανάγκη για συμπυκνωμένες πληροφορίες που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν άμεσα και αποτελεσματικά.

Επιπλέον, η υψηλή μεταβλητότητα που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα καθιστά αναγκαία τη συστηματική μελέτη και καταγραφή ενός μέτρου το οποίο θα περιέγραφε τις υπάρχουσες αβεβαιότητες στις αγορές, οι οποίες σε γενικές γραμμές αντανakλούν τις αντίστοιχες αβεβαιότητες στην πραγματική οικονομία. Στη σύγχρονη βιβλιογραφία οι δείκτες αυτοί αποτελούν σημαντικές πηγές πληροφόρησης και εργαλεία στρατηγικής προς αυτήν την κατεύθυνση.

Μια σημαντική συμβολή στο χώρο των δεικτών της κατηγορίας αυτής ήταν η κατασκευή του δείκτη VIX. Ο δείκτης αυτός εισήχθη το 1993, από την επιστημονική εργασία του Καθηγητή Robert E. Whaley με σκοπό να παρέχει ένα σημείο αναφοράς της βραχυπρόθεσμης μεταβλητότητας της χρηματιστηριακής αγοράς των ΗΠΑ.

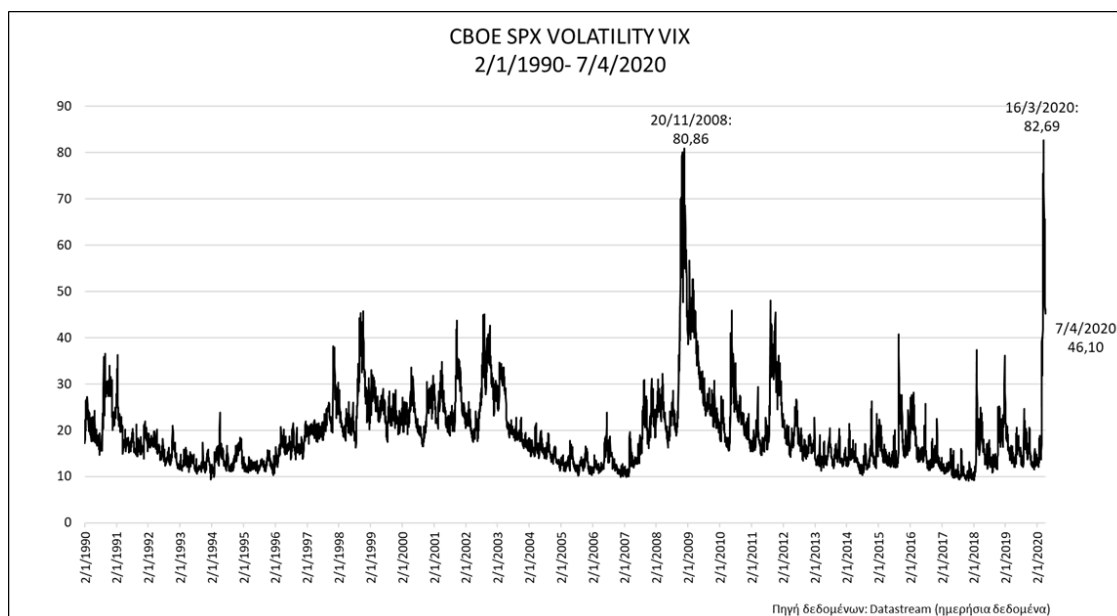
Στη συνέχεια ο δείκτης αυτός χρησιμοποιήθηκε μεταξύ άλλων για το σχεδιασμό παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων με σκοπό την εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών για την αντιστάθμιση του κινδύνου στις αγορές. Τέλος, η διαχρονική σύγκριση του επιπέδου του δείκτη παρέχει χρήσιμα συμπεράσματα για την πορεία της αγοράς, αλλά και της οικονομίας γενικότερα.

Ο δείκτης VIX ερμηνεύεται και έχει χαρακτηριστεί επίσης και ως **“ένα μέτρο φόβου του επενδυτή”** (“the investor’s fear gauge”) από πολλές επιστημονικές μελέτες και χρησιμοποιείται από τους traders ως δείκτης συναισθήματος .

Μια υψηλή τιμή του δείκτη υποδεικνύει έντονη αβεβαιότητα στο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον και βραχυπρόθεσμη μελλοντική μεταβλητότητα στη χρηματιστηριακή αγορά. Φυσικά, όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του τόσο μεγαλύτερη αβεβαιότητα (**φόβος**) υπάρχει στην αγορά και οι τιμές των μετοχών μπορεί να παρουσιάσουν ξαφνικές μεταβολές **είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω**. Αντίθετα, όσο χαμηλότερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο μειώνεται η αβεβαιότητα και αποκαθίσταται η βραχυπρόθεσμη εμπιστοσύνη στο σύστημα.

Στο διάγραμμα 1 παρουσιάζεται η πορεία του δείκτη VIX για όλη την περίοδο 1990 μέχρι σήμερα. Τα στοιχεία πριν από το 1993 είναι προσομοιωμένα.

Διάγραμμα 1. Η πορεία του δείκτη VIX

Η ιστορικά χαμηλότερη τιμή του δείκτη σημειώθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 1993, οπότε και ήταν 9,31 μονάδες. Το 2003, αναθεωρήθηκε η μεθοδολογία υπολογισμού του δείκτη όπου ισχύει μέχρι και σήμερα. Στο διάγραμμα 1 παρουσιάζεται η πορεία του δείκτη «VIX» και η έκρηξή του, τον Οκτώβριο του 2008, οπότε και έφτασε της ημέρας στις 80.86 μονάδες, στα ιστορικά υψηλά του, εξαιτίας της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Μέχρι πρόσφατα -τον Φεβρουάριο του 2020- ο δείκτης έδειχνε μια διαχρονική σταθερότητα, αλλά μετά την εμφάνιση του ιού ,ο δείκτης ανέβηκε ραγδαία με αποτέλεσμα στις 16 Μαρτίου να φθάσει στις 82,69 μονάδες ξεπερνώντας το προηγούμενο ιστορικό υψηλό .

Η αδυναμία εκτίμησης εξάπλωσης του ιού και οι επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία έχουν εκτινάξει τον δείκτη του φόβου σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα.

Σήμερα ο δείκτης φόβου έχει υποχωρήσει στις 45 μονάδες αλλά βρίσκεται ακόμα σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα , αποτυπώνοντας την ύπαρξη διάχυτου φόβου , μεγάλης ανησυχίας και υψηλής μεταβλητότητας σε όλο το χρηματοπιστωτικό σύστημα των ΗΠΑ και εμμέσως σε ολόκληρο τον κόσμο.

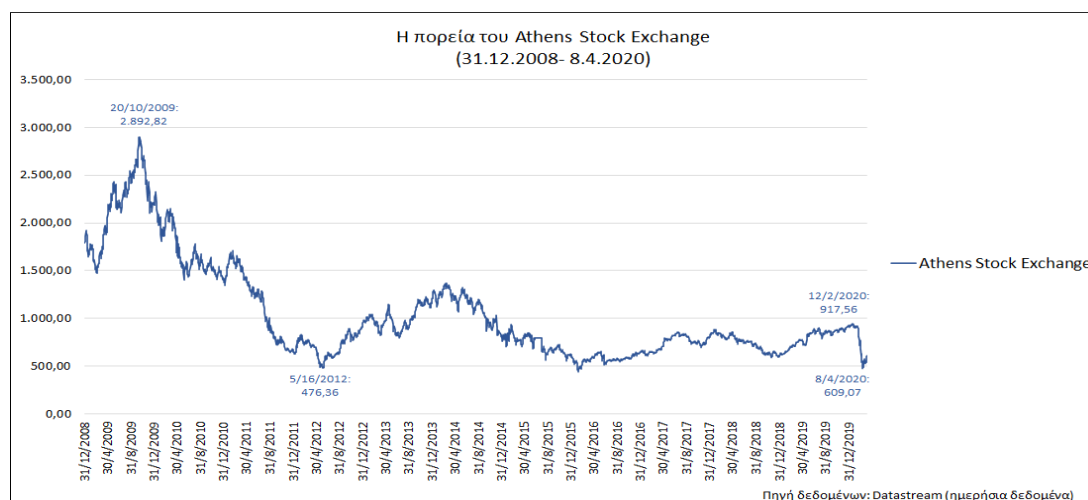
4. Οι πρώτες αντιδράσεις των χρηματιστηριακών αγορών

Η νέα αυτή κρίση εμπιστοσύνης η οποία προέκυψε από την πανδημία ,έχει ακινητοποιήσει τις μεγάλες εφοδιαστικές αλυσίδες σε ολόκληρο τον κόσμο επηρεάζοντας τόσο την προσφορά των αγαθών (αφού τα εργοστάσια κλείνουν) ,όσο και την ζήτηση αφού η καταναλωτική εμπιστοσύνη έχει υποχωρήσει δραματικά.

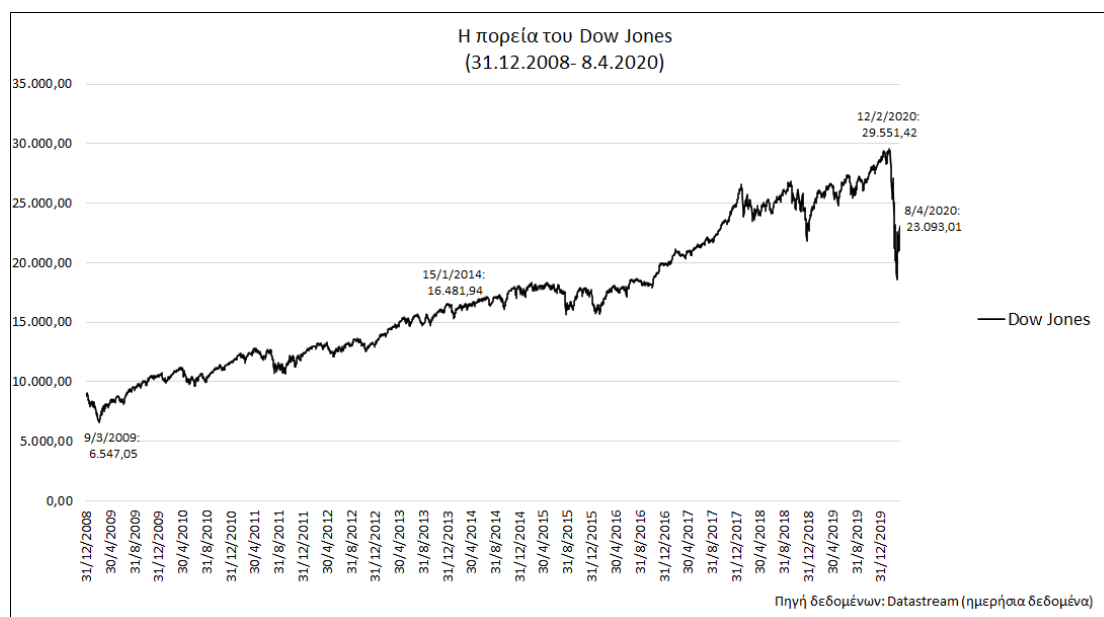
Οι πολίτες παραμένουν στο σπίτι τους απομονωμένοι, ακολουθώντας τις οδηγίες των επιστημόνων και πολύ σωστά κάνουν, για να περιορίσουν την διάχυση του ιού ,με αποτέλεσμα να καταρρέουν κλάδοι και εταιρίες οι οποίες εξυπηρετούν μαζικά τους πολίτες όπως καταστήματα ,κινηματογράφοι, θέατρα ,εστιατόρια κλπ. Όλοι οι κλάδοι της οικονομίας βρίσκονται πλέον σε κρίση ιδιαίτερα όμως πλήττεται ο τουριστικός κλάδος, ο κλάδος των μεταφορών και ιδιαίτερα των αερομεταφορών, ο κλάδος της ενέργειας και πιο πολύ ο κλάδος του πετρελαίου. Εργοστάσια κλείνουν, εταιρίες απολύουν εργαζόμενους και παρά τα μέτρα στήριξης των κρατών το χρηματοοικονομικό άγχος βρίσκεται σε ιστορικό υψηλό .

Στα διαγράμματα 2 και 3 φαίνεται η πορεία των χρηματιστηριακών αγορών των Αθηνών και της Νέας Υόρκης. Πρέπει να καταγραφεί η ασύμμετρη συμπεριφορά του Χρηματιστηρίου των Αθηνών σε σχέση με τα μεγάλα χρηματιστήρια της Δύσης σε μια ακόμα κρίση .

Διάγραμμα 2. Η πορεία του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών

Διάγραμμα 3. Η πορεία του Dow Jones

Στον πίνακα 2 παρουσιάζεται η πορεία των σημαντικότερων χρηματιστηριακών δεικτών και βασικών επενδυτικών προϊόντων.

Πίνακας 2. Οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις της έλευσης της πανδημίας σε διάφορα χρηματιστήρια ανά τον κόσμο

	Closing Price 31.3.2020	Closing Price 30.1.2020	Change %	Period Min Closing Price	Period Max Closing Price
ATHEX COMPOSITE (€)	558,30	921,21	-39,39%	484,40	922,30
DOW JONES INDUSTRIALS (\$)	21.917,16	28.859,44	-24,06%	18.591,93	29.551,42
NIKKEI 225(JPY)	18.917,01	22.977,75	-17,67%	16.552,83	23.873,59
DAX PERFORMANCE (€)	9.935,84	13.157,12	-24,48%	8.441,71	13.789,00
S&P 500 (\$)	2.584,59	3.283,66	-21,29%	2.237,40	3.386,15
IBOVESPA (BRL)	73.020,00	115.528,00	-36,79%	63.570,00	116.674,00
MERVAL (\$)	24.384,24*	40.394,95	-39,64%	22.087,13	41.577,06
S&P Asia 50 (\$)	4.304,06	4.881,50	-11,83%	3.787,86	5.162,60
SSE Composite Index (CNY)	2.750,30	2.976,53**	-7,60%	2.660,17	3.071,68
CAC 40 (€)	4.396,12	5.871,77	-25,13%	3.754,84	6.111,24
FTSE 100(£)	5.672,00	7.382,00	-23,16%	4.993,90	7.534,40
FTSE MIB (€)	17.050,94	23.781,10	-28,30%	14.894,44	25.477,55
BRENT CRUDE OIL (\$)	22,72	59,07	-61,54%	22,72	59,30
BITCOIN (\$)	6.438,64	9.508,99	-32,29%	4.970,79	10.326,05
GOLD (\$)	1.573,68	1.530,83	2,80%	1.460,65	1.623,30
PALLADIUM (\$)	2.435,00	2.336,00	4,24%	1.611,70	2.877,70

Η δραματική πτώση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων η οποία απεικονίζεται εύγλωττα στον πίνακα 3 και η δεδομένη αύξηση του παγκόσμιου χρέους μέσω των αναμενόμενων μέτρων στήριξης των επιχειρήσεων και των πολιτών από τα κράτη θα χειροτερεύσει τον δείκτη παγκόσμιας χρηματοοικονομικής υγείας κάνοντας το σύστημα περισσότερο ευάλωτο από ποτέ. Αξίζει να αναφερθεί ότι το συνολικό παγκόσμιο χρέος στις αρχές του 2020 ξεπέρασε το αστρονομικό ποσό των 255 τρις δολάρια από τα οποία τα 67 τρις είναι δημόσιο. Να σημειωθεί ότι το παγκόσμιο ΑΕΠ υπολογίζεται στα 87 τρις δολάρια.

5. Ο κορωνοϊός είναι ο νέος Μαύρος Κύκνος ή ένας γκρι ρινόκερος ;

Όλο και περισσότεροι ειδικοί τις τελευταίες ημέρες αναφέρουν ότι ο κορωνοϊός και οι επιπτώσεις του αποτελούν έναν νέο Μαύρο κύκνο δώδεκα μόλις χρόνια από την εμφάνιση του προηγούμενου .

Η έννοια του μαύρου κύκνου έγινε δημοφιλής από τον Λιβανέζο δοκιμιογράφο και πρώην trader παραγώγων Nassim Nicholas Taleb στο προφητικό και εξαιρετικά επιτυχημένο βιβλίο του “The Black Swan. The impact of the highly improbable” (2007).

Ο “μαύρος κύκνος” ορίζεται ως ένα απρόβλεπτο γεγονός που όμως εάν συμβεί θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κοινωνία, η οποία θα το θεωρήσει εκ των υστέρων ως εύκολα προβλέψιμο (αναδρομική ερμηνευσιμότητα). Αξίζει να σημειωθεί ότι ο «μαύρος κύκνος» μπορεί να είναι είτε θετικός, όπως η δημιουργία μιας τεχνολογικής καινοτομίας (Internet, Google) είτε αρνητικός, όπως για παράδειγμα το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001.

Παραδείγματα που αναφέρει η διεθνής βιβλιογραφία αλλά και ο ίδιος ο Taleb ως αρνητικοί μαύροι κύκνοι είναι :

- Η βύθιση του Τιτανικού (1912)
- Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος (1914-1918)
- Η μαύρη Δευτέρα του 1987
- Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης (26 Δεκεμβρίου 1991)

- Η κατάρρευση του Hedge Fund Long Term Capital Management (23 Σεπτεμβρίου 1998)
- Η τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους (11 Σεπτέμβρη του 2001)
- Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008

Όμως, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η κατάλληλη λέξη για τον χαρακτηρισμό της πανδημίας αυτής είναι όχι ο «Μαύρος Κύκνος» (Black Swan) ,αλλά ο «Γκρι Ρινόκερος», (Gray Rhino) .

Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από την Michele Wucker, μια αναλύτρια πολιτικής ,για να περιγράψει την Ελληνική χρηματοπιστωτική κρίση.

Ένας γκρι ρινόκερος είναι μια ξεκάθαρη απειλή με μεγάλη πιθανότητα έλευσης και έχει σημαντικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία .

Οι γκρι ρινόκεροι δεν είναι τυχαία φαινόμενα που συμβαίνουν δύο φορές τα εκατό χρόνια και ως εκ τούτου είναι δύσκολο να προβλεφθούν ,αλλά επέρχονται μετά από διαδοχικές προειδοποιήσεις έχοντας αφήσει ήδη εμφανή αποτυπώματα επιτρέποντας σου να αντιδράσεις!

Η φούσκα των ακινήτων στις ΗΠΑ ,οι φυσικές καταστροφές, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις οι οποίες διαταράσσουν και περιθωριοποιούν ολόκληρους κλάδους και βιομηχανίες είναι μερικά τέτοια παραδείγματα από το πρόσφατο παρελθόν .

Η Wucker έγραψε πρόσφατα σχετικά με τον κορωνοϊό : «Δεδομένου ότι γνωρίζουμε για τις πανδημίες και την αυξανόμενη πιθανότητά τους να εμφανίζονται κάθε τριάντα χρόνια , τέτοιες εξάρσεις δεν αποτελούν σπάνια γεγονότα αλλά αναμενόμενα και με εμφανείς επιπτώσεις. Δημιούργησα τον όρο αυτό για να περιγράψω γεγονότα όπως αυτά : **δύο τόνοι έρχονται κατά πάνω σου με ορμή και με καταστροφικές συνέπειες, αλλά εσύ για κάποιο λόγο τους αγνοείς ή γιατί δεν βλέπεις την μεγάλη εικόνα και έχεις τα μάτια σου αλλού ή απλά δεν θέλεις να τους δεις !**

Και θα έλεγα ότι έχει δίκιο ! οι ειδικοί είχαν προειδοποιήσει από καιρό ότι έρχεται μία μετάλλαξη του ιού και τα προειδοποιητικά σήματα είχαν ήδη καταγραφεί αλλά οι κυβερνήσεις της δύσης δεν έδωσαν σημασία και πιάστηκαν απροετοίμαστες. Το 1994 υπήρξε ο ιός του Hendra από τα άλογα, το 1998 ο ιός Nipah ,το 2003

εμφανίστηκε ο γνωστός ιός Sars , το 2009 ο ιός H1N1, το 2012 ο ιός MERS και το 2014 ο ιός Ebola.

6. Συμπεράσματα

Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν τα τελευταία χρόνια στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, η πολυπλοκότητα της αρχιτεκτονικής τους αλλά και ο υπερβολικός δανεισμός , ανέδειξαν περισσότερο από ποτέ το γεγονός ότι στις αγορές όπως και στην ζωή **«μπορούν να συμβούν τα πάντα»**.

Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης χρηματοοικονομικής υγείας που προκύπτει από τον λόγο της Συνολικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων παγκοσμίως προς το παγκόσμιο χρέος χειροτερεύει με αποτέλεσμα η παγκόσμια οικονομία να γίνεται όλο και πιο ευάλωτη.

Να σημειωθεί ότι μετά την Χρηματιστηριακή κρίση του 2008 το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρέμεινε ευάλωτο και οι συνεχείς τεχνικές παρεμβάσεις των Κεντρικών Τραπεζών με το να κρατάνε τα επιτόκια χαμηλά, δημιούργησαν «φούσκες» σε μία σειρά περιουσιακών στοιχείων και σίγουρα στις μετοχές του Dow Jones και του Nasdaq.

Η επόμενη ημέρα που όλοι ελπίζουμε να είναι όσο το δυνατόν νωρίτερα, θα πρέπει να βρει την ανθρωπότητα με λιγότερες ταχύτητες, περισσότερη αλληλεγγύη, λιγότερη κοινωνική ανισότητα , μεγαλύτερη ευημερία των πολιτών, διατηρήσιμη και σταθερή ανάπτυξη για όλους και μεγαλύτερη προτεραιότητα στον πλανήτη.

Θα ήταν κρίμα μετά από μερικά χρόνια να συζητάμε ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ήταν ένας άλλος μαύρος κύκνος... Θα είναι ένας γκρι ρινόκερος!